

Дата. Група 1 – 11.04.2023.

Група 2 – 14.04.2023.

Тема. Екскурсія на навчально – дослідну ділянку.

Сьогодні я запрошую вас відвідати навчально – дослідну ділянку, але ми зробимо це віртуально перейшовши за поданими посиланнями:

- <https://www.youtube.com/watch?v=ERi7ZPG5i4k>
- <https://www.youtube.com/watch?v=BqYUpoplGR4>
- <https://www.youtube.com/watch?v=mG7SZ0XOEVw>

Однією з головних проблем у вирощуванні сільськогосподарських культур є бур'яни, оскільки вони конкурують з основною культурою за життєво необхідні ресурси, такі як воду, поживні речовини, простір та світло. У результаті цієї конкуренції значно зменшується врожайність, погіршується якість, а також ускладнюється процес збирання врожаю. Залежно від сільськогосподарських культур бур'яни можуть знижувати їх врожайність до 40%. Сьогодні ми з вами познайомимося з найбільш поширеними бур'янами східного регіону України. Досліджувати ми будемо ділянку на пришкольній території. У кожної групи є своє важливе завдання, яке ви отримаєте на місці. А зараз давайте ознайомимося з правилами поведінки під час екскурсії.

Бур'яни погіршують умови росту культурних рослин, завдають великої шкоди сільському господарству. На території України їх налічується понад 1,5 тис. видів. З них близько 100-120 видів значно засмічують посіви сільськогосподарських культур. Видовий склад бур'янів у різних ґрунтовокліматичних зонах України має суттєві відмінності. Це пов'язано як із неоднаковими вимогами щодо умов зростання, так і з ареалом окремих культур до яких вони пристосовані. Однак багато злісних бур'янів (пирій повзучий, березка польова, лобода біла, осот рожевий) мають дуже широкий ареал у межах України. Ці бур'яни ми зустрічаємо на нашій навчально-дослідній ділянці.

Таблиця 1. Біологічна класифікація бур'янів

Незелені рослини (паразити)	Зелені рослини (напівпаразити)	Зелені рослини (непаразити)					
		малорічні					
		однорічні					
		Ярі			зимуючі	озимі	дворічні
		ефемери	ранні	післяжнивні або пізні ярі			
Повитиця польова Повитиця коношинна Повитиця льонова Вовчок соняшниковий Вовчок конопляний Вовчок єгипетський	Дзвінець Кравник червоний Очанка Зубчатка	Мокрець Тонконіг однорічний	Вівсюг звичайний Дурійка або пажитниця п'янка Гірчак березковий Гірчиця польова Редька польова Рижий звичайний Шпергель звичайний Пелюшка Вика сочевична	Мишій сизий Мишій зелений Куряче просо Лобода біла Щириця звичайна Щириця біла жминдовидна Курай	Кукіль Сокирки Грицики Талабан польовий Кучерявець Волошка синя Жовтозілля весняне Злинка канадська	Стоколос житний Метлюг звичайний	Буркун жовтий Будяк Татарник Різак Синяк Лопух Смілка вилчата Липучка Блекота
багаторічні							
стрижнекореневі	гронокореневі	дернові	повзучі	кореневищні	коренепаросткові	цибулинні	чагарники
Кульбаба Подорожник ланцетолистий Цикорій дикий	Подорожник великий	Вівсяниця овеча Біловус Щучник	Жовтець повзучий Лапчатка гусяча	Пирій повзучий Гострець Пальчатка або свинорій Хвоць польовий Чаполоч Горошок мишачий Шавлія кільчаста Деревій звичайний Полин – чорнобиль Кропива глуха	Осот рожевий . Осот жовтий Гірчак степовий звичайний Березка польова Щавель малий Льонок звичайний	Цибуля кругла Часник польовий	Береза Ожина

Ю. Я. Єлін
Л. Г. Оляницька
С. І. Івченко

ШКІЛЬНИЙ ВИЗНАЧНИК РОСЛИН

Для визначення рослин можна використовувати наявні в кабінеті біології визначники або електронну версію, яку завчасно учні завантажують на телефон.

Завдання екологам

1. Визначити середовище існування, відношення до світла, ґрунтів, вологи, найпоширеніших бур'янів;
2. Визначити взаємозв'язок бур'янів з рослинними і тваринними організмами;
3. Зробити висновки.

Завдання систематикам

1. Визначити систематичне положення бур'янів по визначнику та заповнити карти характеристики найпоширеніших видів бур'янів (використовуючи дані групи «Морфологів»).

1	Назва роду і виду (українська)		
2	Ботанічний клас (латинська)		
3	Родина		
4	Морфологічні ознаки	стебло, см	
5		листя	
6		коренева система	
7		суцвіття	
8		плід	
9		форма і розмір насіння, мм	